

ESTONIA TEATER

Värvilised unenäod "Macbeth'i" teemale

Modernballett 2 vaatuses
W. Shakespeare'i tragöödia "Macbeth" ainetel

Esietendus 7. veebruaril 1994. a.
Estonia Teatri Talveaias

Leedi Macbeth: Nii, et ei teagi, kas on öö või hommik.
Lenox: Head ööd ja paranemist me kuningale!
Leedi Macbeth: Kõigile head ööd!

II vaatus

V unenägu

/Hümnid kammerorkestrile/

Macbeth: Kuid mingi mõlema maailma tapid
küll pigem koost, kui et me sööks ja magaks,
täis hirmu unedest, mis vapustavad
meid öösiti.
Mis koputus see on?
Miks iga klõbin ehmatab mind nii?
Mis käed need torgivad mul silmi peast?
Neptuuni mered kõik kas võivad uhta
mu kätelt verd? Ei, pigem see mu käsi
kõik mahutumad rohelised veed
võib teha punaseks.

VI unenägu

/Pianissimo suurele orkestrile/

Macbeth: Üks hääl just nagu hütidis: "Ots on unel!"

VII unenägu

/Reekviem - *Benedictus. Sanctus!*/

Macbeth: Jää stüütuks seda teadmast /.../
kuni sa kiidad tegu. - Tule, öö,
ja varja päeva halastaja silm
ning verise ja nähtamatu käega
kriips peale tõmba, puruks kisu lepe,
mis teeb mind kaameks! - Pimeneb, ja vares
ju rongalaande lendab;
head päevavaimud vaovad une rüppe,
öö tondid saagi poole teevad hüppe.
Mu sõnu imeks paned? Vaiki -- sest
mis halvast algab, kosub kurjusest.
Nüüd palun sind, et saadad mind.

Kasutatud lõike W. Shakespeare tragöödiast "Macbeth"
(W. Shakespeare "Kogutud teosed" VI, "Eesti Raamat", 1968, tõlkinud Jaan Kross)

*Uni on emakese looduse ime,
maitsvaim roog maisel peol. -
Shakespeare*

Unenäod olid, on ja jäävad üheks inimelu mõistatuslikumaks kui mitte kõige mõistetamatuks seisundiks.

Mõnede teaduslike teooriate järgi arvatakse, et inimene elab kahte elu - tihte reaalsuses ja teist unenäos. Ja need inimese "eluloo faktid" toimivad paraleelselt, vahel lahknedes erinevatesse suundadesse ja vahel kokku saades, omavahel ristudes, tüksteist peegeldades. Kes meist ei oleks selle üle mõelnud? Me püüame oma elamusi samastada unenäo piltidega ja loodame näha tulevikku une keerulistes põimingites, aimamaks, mis neist saab tõeks. Ainus, milles ma kindel olen, on see, et ükski unenägu ei ole juhuslik, kõik nad on omavahel ja jätkuvalt seotud. Mida tähendavad mulle unenäod? Antud juhul said nad etenduse vormiks, seitsmeks unenäo-pildiks. Ei hakka valetama: loomulikult ei näinud ma unenägusid "Macbethist" (või kui, siis alles lavastuse valmimise ajal), aga ma püüdsin projitseerida seda sužeed unenägede vormi.

Kahe tunni jooksul võite näha seitset unenägu, täiesti abstraktsetest kuni pea reaalseni, kuid kõik on nad ühele ja samale teemale. On ju meie uned tihti arusaamatud. Samas piisab ühest vihjest, et mõista kõige abstraktsemaid neist.

Miks siis ikkagi "Macbeth"? Selleks on mitu põhjust. Esiteks - Shakespeare ise on "Macbethis" tihti kasutanud mõistet - uni, ta arvab, et unenäod "peegeldavad inimese vaimset seisundit". Teiseks - inimese eneseleidmise tee, mis minu jaoks on selle teose põhiteema ja ka üks olulisemaid inimete unenägudes. Kolmandaks - nõustuge, et ainus, millest unenäod vabad on, on konkreetsus. See ühtib täielikult ka Shakespeare'i käsitusviisiga. Nagu kirjutas tuntud inglise kirjandusteadlane W. Allen (1911) - "Shakespeare ei hooli oma näidendites sümmeetriast, ta ei püüa rõhutada vaimukat intriigi. Tema teosed oleks nagu tükikestest kokku korjatud: siin vedeleb jalg, seal rusikas, siin on näha avatud silm ja - siis ilmub sõna, täiesti ootamatult, ettearvamatult, ja sellele ei järgne midagi. See kõik koos võetuna ongi tõeline elu..."

Kas pole - ka tõeline kunst?

Soovin teile meeldivaid tantsuelamusi ja - häid unenägusid.

Dmitri Harchenko

DMITRI HARCHENKO (1972, Jäär). Lõpetas Tallinna Balletikooli 1990. aastal Enn Suve klassis. Samast aastast Estonia Teatri balletisolist. Tantsinud soolo-osi klassikalistes balletides "Armastuse muinasjutt", "Luikede järv" (*Pas de trois*), "Bajadeer" (Kuldjumal) jt., Mai Murdmaa lavastustes ("Pähklipureja", "Don Juani mäng" - Leporello jt.) ja teiste koreograafide etendustes ("Vaikne kaos", koreograaf J. Yasko, "Bussipeatus", koreograaf T. Lindfors jt.) 1993. aastal tantsis külalisena tantsuteatri "NORDSTAR" etenduses "Olevikumälestused" (koreograaf Kennet Oberly). "Värvilised unenäod "Macbethi" teemale" on noore koreograafi esimene suurem lavastus.

REILI EVART (1971, Veevalaja) ja LIINA KEEVALLIK (1972, Sõnn) on Tallinna Kunstiülikooli üliõpilased (õpetajad Aime Unt ja Kustav-Agu Püüman). Varasemad teatrikujundused: "Don Pasquale" Estonia Teatri Talveaias, "Jesus Christ Superstar" ja "West Side Story" (kostüümid) Linnahallis, "Kolm öde" (lavakunstikateedri etendus). Värskeimad tööd on "Maetud laps" Noorsooteatris (L. Keevallik ja A. Unt) ja "Leping" (Reili Evart, lavakunstikateedri etendus).

ÜLLE TOOMPUU (1965, Sõnn). Lõpetas Tallinna Balletikooli 1983. aastal Nadežda Tihhonova õpilasena. Samast aastast Estonia Teatri tantsija. Osad: "Don Quijote" - Amor, "Surma ja sünni laulud" - Tütarlaps, "Pähklipureja" - Fritz, jt. 1991-1993 tantsis tantsuteatri "Nordic Star" koosseisus.

ANU RUUSMAA (1960, Jäär). Lõpetas Tallinna Balletikooli 1978. aastal Elita Erkina klassis. Samast aastast Estonia Teatri tantsija. Osad: "Eesti ballaadid" - Eksinud neiu, "Hüvastijätt" - Noor naine, "Don Quijote" - Quiteria sõbratar, jt. Aastail 1991-1993 tantsis tantsuteatris "Nordic Star". Hetkel pedagoog ja tantsija modern- ja jazztantsu trupis "FINE 5". On ka moefirma "Enelin" tantsupedagoog.

KATRIN KIVIMÄGI (1960, Kaljukits). Lõpetas Tallinna Balletikooli 1978. aastal Elita Erkina klassis. Samast aastast Estonia Teatri tantsija. Osad: "Giselle" - Myrtha, "Don Quijote" - Drüaadide valitsejanna, "Karje ja vaikus" - Vaikus, jt. Osales "Nordstari" lavastuses "Bernarda Alba maja" (koreograaf Jurius Smoriginas).

MARINA KESLER (1970, Vähk). Lõpetas Tallinna Balletikooli 1988. aastal Tiiu Randviiru klassis. Samast aastast Estonia Teatri tantsija. Osad: "Don Quijote" - Tänavatantsijatar ja Mercedes, "Don Juani mäng" - Donna Elvira, "Maarjamaa lunastus" - Maarja, "Preili Julie" - Kristin, jt. Õpib Venemaa Teatrikunst Akadeemias (GITIS) koreograaf-pedagoogiks. 1993. aastal lõpetasid Tallinna Balletikooli tema esimesed õpilased karakteritantsus.

KAJA KREITZBERG (1972, Sõnn). Lõpetas Tallinna Balletikooli 1990. aastal Aimi Herküli õpilasena. Samast aastast Estonia Teatri tantsija. Osad: "Luikede järv" - Suured luiged, "Aurora pulm" - Tuhkatriinu (Tallinna Balletikooli etendus). "Värviliste unenägede" nõia osa on tantsijanna esimene suurem roll.

Kõik tantsijad on osa võtnud koreograaf-pedagoogide Jill Milleri (USA), Jeanne Yasko (Rootsi), Jerry Houlighan (Prantsusmaa), Carin Jameson (Rootsi) jt. modernitantsu *workshop* idest.

ALFRED SCHNITTKE (1934), vene helilooja ja teoreetik. Muusikaõpinguid alustas Viinis, 1958. aastal lõpetas Moskva konservatooriumi (1961. aastal ka aspirantuuri) E. Golubevi kompositsiooniklassis. Aastatel 1961-1972 oli samas kompositsiooni, polüfoonia ja orkestratsiooni õppejõud. Hiljem töötas Moskva Elektroonilise Muusika Eksperimentaalstudios.

Schnittke on kirjutanud nii programmilist kui mitteprogrammilist muusikat, tema loomingus on pöördimisi dodekafoonia ja kollaažitehnika poole, ta on ikka ja alati kuulajat üllatanud.

Alfred Schnittke kuulub vaieldamatult XX sajandi mängitavamate heliloojate hulka, kelle loominguga on toimunud rahvusvahelisi festivale (Torinos jm.). A. Schnittke muusika on kõlanud korduvalt maailma teatrilavadel (viimasel ajal ooper "Elu iidoodina"), kuigi eesti publik tunneb heliloojat põhiliselt kontserdisaali ja heliplaatide vahendusel.

Lavastusala juhataja JAAN MIKKEL

Dekoratsiooniala juhataja KÜLLI ROOT

Kostüümiala juhataja LEIDA TALLO

Jumestuala juhataja ANNE KASTEHEIN

Valgustusala juhataja PAAVO PUŠKIN

Heliala juhataja UNO TORMET

Pealavameister HEINO LILLIPÜÜ